

ÖSTERSUNDS TINGSRÄTT
Mark- och miljödomstolen

DELDOM
2015-03-20
meddelad i Östersund

Mål nr M 1349-06

SÖKANDE

Kubikborg Aluminium AB, 556032-8121
851 76 Sundsvall

Ombud: Advokat Mats Björk
Alrutz' Advokatbyrå AB
Box 7493
103 92 Stockholm

SAKEN

Ansökan om tillstånd till verksamheten i bolagets aluminiumsmältverk, Sundsvalls kommun

Avrinningsområde: 41/42 N: 6918174 E: 622389 (SWEREF99 TM)

DOMSLUT

Slutligt villkor

Med upphävande av den provisoriska föreskriften P4 i miljödomstolens deldom 2007-01-17 fastställer mark- och miljödomstolen följande ytterligare villkor.

Utsläppen till luft av fluorid och stoft från gjuteriet får som begränsningsvärden och årsmedelvärden uppgå till högst följande värden.

Fluorid: 0,45 kg/timme

Stoft: 2,5 kg/timme

Uppskjutna frågor

Mark- och miljödomstolen uppskjuter åter avgörandet av frågan om villkor för utsläpp till luft av totalfluorid, stoft, kväveoxider, svaveldioxid och PFC från Verk 1 och 2, utsläpp till luft av kväveoxider från gjuteriet samt utsläpp till vatten.

Dok.Id 211890

Postadress	Besöksadress	Telefon	Telefax	Expeditionstid
Box 708 831 28 Östersund	Storgatan 6	063-15 06 00 E-post: mmd.ostersund@dom.se www.ostersundstingsratt.domstol.se	063-15 06 88	måndag – fredag 08:00-16:00

Utredningar

Mark- och miljödomstolen upphäver utredningsföreskrifterna U2 och U3 i miljödomstolens deldom 2007-01-17.

Mark- och miljödomstolen kompletterar utredningsföreskrift U4 i nyss nämnda deldom på följande sätt.

Bolaget ska under 2015 genomföra en biologisk-kemisk karakterisering av processavloppsvatten i enlighet med Naturvårdsverkets handbok 2010:3, utgåva 3, ”Kemisk och biologisk karakterisering av punktutsläpp till vatten” med redovisning till tillsynsmyndigheten senast den 31 mars 2016. Förslag till slutliga villkor avseende utsläpp till vatten ska inges till mark- och miljödomstolen senast den 1 september 2016.

Mark- och miljödomstolen föreskriver följande nya utredningsvillkor.

U5. Bolaget ska utföra mätningar av halten fluorid och stoft i luft från Verk 1 och 2 och till mark- och miljödomstolen redovisa resultatet härav med förslag till slutliga villkor uttryckta i mg/Nm³ senast den 30 september 2015. Bolaget ska samtidigt redovisa jämförande mätningar/beräkningar av halten fluorider och stoft uttryckta i kilogram/timme.

U6. Bolaget ska genomföra en utvärdering av vidtagna åtgärder för att minska utsläppen till luft av svaveldioxid och PFC från Verk 1 och 2, utreda de tekniska och ekonomiska förutsättningarna för att minska dessa utsläpp ytterligare samt utföra mätningar av utsläppen av kväveoxider från Verk 1 och 2 och gjuteriet. Resultatet av dessa utredningar ska redovisas till mark- och miljödomstolen senast den 1 september 2016.

Delegering

Tillsynsmyndigheten bemyndigas att besluta om närmare föreskrifter beträffande dels den biologiska och kemiska karakteriseringen av avloppsvattnet, dels behov och omfattning av framtida karakterisering.

Provisoriska föreskrifter

Mark- och miljödomstolen förordnar att de provisoriska föreskrifterna P1 och P3 i miljödomstolens deldom 2007-01-17 ska gälla även under den fortsatta prövotiden.

Den provisoriska föreskriften P2 i nyss nämnda deldom ändras till följande lydelse.

P2. Utsläpp till luft av SO₂ från Verk 1 och 2 får som riktvärde och månadsmedelvärde inte överstiga 3,3 kg/ton framställt primäraluminium.

Den provisoriska föreskriften P5 i deldomen ändras till följande lydelse.

Utsläppen till vatten av fluorid och suspenderade ämnen från verk 1 och 2 får som årsmedelvärden uppgå till högst följande värden.

Fluorid: 0,5 kg/ton primäraluminium

Susp. ämnen: 0,5 kg/ton primäraluminium

BAKGRUND

Östersunds tingsrätt, miljödomstolen, lämnade i deldom den 17 januari 2007

Kubikenborg Aluminium AB tillstånd enligt miljöbalken till fortsatt verksamhet vid bolagets anläggningar i Sundsvall. För tillståndet meddelades 15 slutliga villkor.

Med uppskjutande av frågan om villkor för utsläpp till luft och vatten meddelade miljödomstolen bl.a. följande utredningsvillkor som nu är aktuella:

U2. Bolaget ska i samråd med tillsynsmyndigheten senast två år efter att den utökade verksamheten med reningsutrustningar tagits i drift - dock senast den 1 juli 2012 - redovisa möjliga utsläpp till luft av total fluorid, stoft, SO_x, NO_x och PFC samt möjlig reduktion av dessa föroreningar till dagens utsläppsnivåer från Verk 1 med ekonomiska konsekvenser för det fall ytterligare åtgärder skulle behövas för att nå detta mål. Vidare ska utredningen ge förslag till slutliga begränsningsvärden avseende dessa föroreningar uttryckta som kg/ton produkt.

U3. Bolaget ska i samråd med tillsynsmyndigheten senast två år efter det att den utökade verksamheten med reningsutrustningar tagits i drift - dock senast den 1 juli 2012 - redovisa möjliga utsläpp till vatten av fluor, PAH och suspenderade ämnen samt möjlig reduktion av dessa föroreningar till dagens utsläppsnivåer från Verk 1 med ekonomiska konsekvenser för det fall ytterligare åtgärder skulle behövas för att nå detta mål. Utredningen ska även ge förslag till slutliga begränsningsvärden avseende dessa föroreningar uttryckta som kg/ton produkt.

U4. Efter det att reningsutrustningar tagits i drift och trimmats in under realistiska driftförhållanden i övrigt inom verksamheten, skall en laboratoriestudie genomföras i samråd med Fiskeriverket och tillsynsmyndigheten med syfte att utröna avloppsvattnets akuta, och även eventuellt subletala, toxicitet. Testerna skall inkludera fisk. Resultat skall redovisas till miljödomstolen senast sex månader efter avslutade studier med förslag till möjliga åtgärder – med ekonomiska konsekvenser – som eventuellt kan behöva vidtas för att minska påverkan på människors hälsa och miljön.

Miljödomstolen meddelade vidare fem provisoriska föreskrifter, P1-P5, med följande lydelse:

P1. Utsläpp till luft av totalfluorider från Verk 1 och 2 får som riktvärde och månadsmedelvärde inte överstiga 0,6 kg/ton framställt primäraluminium.

P2. Utsläpp till luft av svaveldioxid från Verk 1 och 2 får som riktvärde och månadsmedelvärde inte överstiga 2,7 kg/ton framställt primäraluminium.

P3. Utsläpp till luft av stoft från Verk 1 och 2 får som riktvärde och månadsmedelvärde inte överstiga 1,5 kg/ton framställt primäraluminium.

P4. Utsläpp till luft av stoft från gjuteriet får som riktvärde och månadsmedelvärde inte överstiga 2,6 kg/timme.

P5. De sammanlagda utsläppen till vatten av suspenderat material från tvättornen i Verk 1 och 2 får som riktvärde inte överstiga 10 ton per månad.

I deldom den 16 maj 2012, mål nr M 246-12, beslutade mark- och miljödomstolen att förlänga redovisningstiden för U2 och U3 till den 1 december 2013.

YRKANDEN M.M.

Bolaget har nu redovisat utredningsuppdragen U2 och U3 och, såsom talan slutligen bestämts, yrkat att mark- och miljödomstolen föreskriver slutliga villkor för utsläpp till luft av fluorid och stoft från gjuteriet och utsläpp till vatten från Verk 1 och 2 enligt följande.

1. Utsläppen till luft av fluorid och stoft från gjuteriet får uppgå till högst följande årsmedelvärden.

Fluorid: 0,45 kg/timme

Stoft: 2,5 kg/timme

I andra hand yrkas beträffande fluorid 0,5 kg/timme som årsmedelvärde och 0,7 kg/timme som månadsmedelvärde och beträffande stoft 2,5 kg/timme som årsmedelvärde och 2,7 kg/timme som månadsmedelvärde, varvid villkoret ska anses uppfyllt om årsmedelvärdet och nio av tolv månadsmedelvärden under ett kalenderår innehålls.

2. Utsläppen till vatten av fluorid och suspenderade ämnen från verk 1 och 2 får uppgå till högst följande årsmedelvärden.

Fluorid: 0,5 kg/ton primäraluminium

Susp. ämnen: 0,5 kg/ton primäraluminium

Bolaget har vidare yrkat att mark- och miljödomstolen åter uppskjuter avgörandet av frågan om villkor för utsläpp till luft av totalfluorid, stoft, svaveldioxid och PFC från Verk 1 och 2 samt utsläpp till luft av kväveoxider från Verk 1 och 2 samt gjuteriet. För det fall prövotiden förlängs föreslår bolaget i första hand att mark- och miljödomstolen föreskriver följande utredningsvillkor.

U1. Bolaget ska utföra haltmätningar avseende fluorid och stoft från Verk 1 och 2 och till mark- och miljödomstolen redovisa resultatet härav med förslag till slutliga villkor uttryckta i mg/Nm³ senast den 31 december 2014.

U2. Bolaget ska genomföra en utvärdering av vidtagna åtgärder för att minska utsläppen tilluft av svaveldioxid och PFC från Verk 1 och 2 samt utreda de tekniska och ekonomiska förutsättningarna för att minska dessa utsläpp ytterligare. Vidare ska bolaget utföra mätningar av utsläppen av kväveoxider från Verk 1 och 2 och gjuteriet. Resultatet av dessa utredningar ska redovisas till mark- och miljödomstolen senast den 1 september 2016.

I andra hand föreslår bolaget följande utredningsvillkor.

U2. Bolaget ska utföra nya flödesmätningar som underlag för beräkningar av utsläppen till luft av stoft och fluorider från Verk 1 och 2, genomföra en utvärdering

av vidtagna åtgärder för att minska utsläppen till luft av svaveldioxid och PFC från Verk 1 och 2, utreda de tekniska och ekonomiska förutsättningarna för att minska dessa utsläpp ytterligare samt utföra mätningar av utsläppen av kväveoxider från Verk 1 och 2 och gjuteriet. Resultatet av dessa utredningar ska redovisas till mark- och miljödomstolen senast den 1 september 2016.

Slutligen har bolaget yrkat att mark- och miljödomstolen förordnar att nuvarande provisoriska föreskrifter ska gälla under den fortsatta prövotiden, med undantag för föreskriften för utsläpp av svaveldioxid, som ska ges följande lydelse.

P2. Utsläpp till luft av svaveldioxid från Verk 1 och 2 får som riktvärde och månadsmedelvärde inte överstiga 3,3 kg/ton framställt primäraluminium.

Till stöd för sina yrkanden har bolaget anfört bl.a. följande.

Utsläpp till luft

Utsläpp av fluorid, stoft, svaveldioxid och PFC från Verk 1 och 2

I prövotidsredovisningen lämnas uppgifter om utsläpp av fluorid, stoft, svaveldioxid och PFC som årsmedelvärden för Verk 1 under perioden 2006-2013 samt som månadsmedelvärden för Verk 1 och Verk 2 under 2012. Dessutom redovisas utsläpp från Verk 2 för oktober 2013. Anledningen till att endast 2012 och oktober 2013 redovisats för Verk 2 är att ombyggnaden av denna anläggning var genomförd först i december 2011, att en ombyggnad av taket på anläggningen pågick under januari-september 2013 och att dessa ombyggnader omöjliggjorde representativa utsläppsmätningar.

De totala utsläppen från Verk 1 och 2 under 2013 har sedan jämförts med ”dagens utsläppsnivåer från Verk 1”, vilket bolaget uppfattat som de utsläpp som beräknats för Verk 1 under 2006. Jämförelsen visar att utsläppen från Verk 1 och 2 under 2013 är väsentligt större än 2006 års utsläpp från Verk 1.

Den främsta orsaken till skillnaden i utsläpp mellan 2013 och 2006 är att Verk 1 och 2 måste drivas kontinuerligt, även vid driftuppehåll i reningsanläggningen, vilket innebär att processgaserna viss tid av året måste släppas ut by pass, det vill säga utan

rening. 2006 var ett år med mycket få driftuppehåll och därmed, totalt sett, förhållandevis låga utsläpp.

En annan bidragande orsak är att storleken på anoderna och hängarna i Verk 1 har ökats i syfte att möjliggöra en samordnad hantering av anoder i de båda verken. Därigenom har processgaserna blivit varmare, vilket påverkat reningsanläggningens effektivitet negativt.

Dessutom har bolaget haft driftstörningar i anläggningen för rensning av anodfimpar, vilket lett till ökade utsläpp från Verk 1.

De ökade utsläppen av svaveldioxid beror till största delen på en ökad svavelhalt i de anoder som används.

Bolaget har för avsikt att genomföra förstärkningar av anläggningen för rensning av anodfimpar, vilket bedöms leda till minskade utsläpp av fluorid och stoft, dock inte till 2006 års nivåer för Verk 1. För att nå ned till dessa nivåer krävs en återgång till tidigare anodstorlek, vilket förutsätter en ny anodmontagelinje till en kostnad om ca 20 Mkr.

I prøvotidsredovisningen framhålls den osäkerhet som finns i de flödesmätningar som ligger till grund för beräknade utsläppsvärden avseende fluorider och stoft. Enligt bolagets uppfattning är beräkningarna inte tillräckligt säkra för att ligga till grund för begränsningsvärden. Bolaget avser att inom kort övergå till en ny typ av flödesmätningar som är mer tillförlitliga och räknar med att kunna redovisa resultat av dessa mätningar under 2014.

Vad beträffar utsläppet av svaveldioxid har bolaget fört diskussioner med olika leverantörer och experter om vilka åtgärder som kan vidtas för att minska utsläppen av svaveldioxid och vilken effekt som kan förväntas av de åtgärder som bedöms vara möjliga. Det svar som bolaget fått är att åtgärder måste vidtas stegvis, där varje steg måste utvärderas innan nästa steg kan tas. Något besked om vilken effekt åtgärderna kommer att ge har inte gått att erhålla och inte heller några garantier.

Bolaget har nu genomfört det första steget av de rekommenderade åtgärderna - åtgärder i ett av reningsanläggningens fyra skrubbertorn - och en utvärdering av detta steg kommer att ske senare. Därefter räknar bolaget med att kunna avgöra vilka ytterligare åtgärder som krävs för att dels innehålla riktvärdet i P1, dels nå ned till 2006 års nivå för Verk 1.

Utsläpp av PFC från Verk 1 och Verk 2

Även de totala utsläppen av PFC 2013 är större än utsläppen från Verk 1 2006. En orsak härtill är - liksom för utsläppen av fluorid och stoft - den ändrade storleken på anoder i Verk 1. En annan är katodlådornas ålder. För att erhålla en låg anodeffekt-frekvens och därmed låga utsläpp av PFC krävs en bra åldersfördelning av katodlådorna så att ett lagom antal byts ut årligen. Att byta ut samtliga katodlådor skulle innebära kostnader som bedöms som oskäligen enligt 2 kap. 7 § miljöbalken.

Bolaget bedriver ett aktivt arbete med att minska utsläppet av PFC. Vilket resultat detta arbete kommer att ge går inte att avgöra i dagsläget. Vidare finns viss osäkerhet om hur åldersfördelningen av katodlådorna i Verk 1 kommer att påverka utsläppen.

Utsläpp av fluorid och stoft från gjuteriet

I prøvotidsredovisningen lämnas följande uppgifter om utsläpp av fluorider och stoft från gjuteriet under perioden 2006-2013 (kg/h).

	2006	2007	2008	2009	2013
Totalfluorid	0,89	0,59	0,46	0,34	0,38
Stoft	1,9	2,12	2,04	2,08	1,55

Av ovanstående tabell framgår att utsläppen från gjuteriet minskat successivt och att de 2013 är lägre än vad de var 2006.

Utsläpp av kväveoxider från Verk 1 och 2 samt gjuteriet

I prøvotidsredovisningen lämnas uppgifter om utsläpp av kväveoxider från Verk 1 och 2 samt gjuteriet, uppmätta vid årlig besiktning av dessa anläggningar 2006, 2010

och 2013. Enligt bolagets bedömning behöver ytterligare mätningar utföras innan begränsningsvärden kan föreskrivas.

Utsläpp till vatten

I prövotidsredovisningen lämnas uppgifter om utsläpp av fluorid och suspenderade ämnen från Verk 1 och 2 under perioden 2006-2013. Av denna redovisning framgår att utsläppet av fluorid under 2013 är i nivå med motsvarande utsläpp från Verk 1 under 2006, medan utsläppet av suspenderade ämnen är väsentligt större. Utsläppen av suspenderat material är delvis beroende av utsläppssituationen i övrigt.

Utsläppnivåerna varierar över året, och enstaka toppar indikerar brister i filtersystemet. Filterstrumporna i Verk 1 byttes ut under 2012 liksom en tredjedel av strumporna i Verk 2. Under 2014 kommer ytterligare en tredjedel att bytas ut vilket bedöms innebära att topparna blir mer sällsynta och att årsmedelvärdet därigenom kommer att bli lägre, uppskattningsvis något högre än utsläppet från Verk 1 under 2006.

Vad avser utsläpp av PAH har inga detekterbara halter uppmätts i utgående vatten från Verk 1 och Verk 2 år 2013.

Övrigt

Bolaget har på grund av vikande världsmarknadspriser tvingats dra ned på produktionen vid anläggningarna i Sundsvall. Vid årsskiftet 2013/2014 stängdes 20 ugnar i A-hallen och om världsmarknadspriserna är fortsatt låga kommer återstående ugnar i nämnda hall att stängas senare.

Neddragningen av produktionen innebär stora svårigheter att genomföra de flödesmätningar som bolaget åtagit sig att utföra och som behövs för förslag till slutliga villkor för utsläpp av fluorid och stoft från Verk 1 och 2, uttryckta i kg per ton produkt.

Trots det besvärliga ekonomiska läget avser bolaget att genomföra de åtgärder som krävs för att minska utsläppen av svaveldioxid och PFC från Verk 1 och 2. Dock

innebär produktionsneddragningen svårigheter att genomföra den utvärdering av vidtagna åtgärder som krävs för att kunna föreslå slutliga villkor.

Produktionsneddragningen innebär också svårigheter att genomföra representativa mätningar av utsläppen av kväveoxider från Verk 1 och 2 respektive gjuteriet. För att kunna föreslå slutliga villkor för utsläppen av fluorid och stoft från Verk 1 och 2 i kg per ton produkt samt slutliga villkor för övriga ovan angivna utsläpp krävs en längre period med normala produktionsförhållanden som täcker in både vinter- och sommarförhållanden. Med utgångspunkt från att bolaget kan återgå till normala produktionsförhållanden i mitten av 2015 bedöms ett förslag till slutliga villkor kunna redovisas senast den 1 september 2016.

Om istället de slutliga villkoren för fluorid och stoft uttrycks i mg/Nm^3 , bedöms ett förslag i denna del kunna redovisas i slutet av innevarande år.

INKOMNA YTTRANDE

Länsstyrelsen Västernorrland har anfört bl.a. följande. Länsstyrelsen anser att slutliga villkor för utsläpp till luft från gjuteriet ska fastställas som begränsningsvärden i form av månadsmedelvärden och årsmedelvärden enligt bolagets förslag på utsläppsnivåer. Det bör också föreskrivas hur dessa begränsningsvärden i form av månadsmedelvärden och årsmedelvärden ska kontrolleras av bolaget.

Länsstyrelsen anser att provisoriska föreskrifter ska fastställas för utsläpp till vatten som riktvärden i form av månadsmedelvärden och årsmedelvärden enligt bolagets förslag på utsläppsnivåer. Därutöver ska fastställande av datum för genomförande och redovisning av utredningsföreskrift U4 ges. Fastställande av slutliga villkor kan ske först efter att bolaget redovisat resultatet av utredningsföreskrift U4.

Länsstyrelsen anser att utredningsföreskrift U2, utsläpp till luft, i sin helhet ska ges förlängd tid till det enligt bolaget föreslagna datumet, den 1 september 2016.

Det provisoriska villkoret P2 bör ligga kvar på sin nuvarande nivå, alternativt ändras något uppåt till maximalt 3,0 kg SO_2 /ton framställt primäraluminium.

Länsstyrelsens bedömning*Utsläpp till vatten*

Länsstyrelsen vill påpeka att bolaget ännu inte har genomfört och redovisat utredningsföreskrift U4 i gällande tillstånd. Denna utredningsföreskrift har en direkt koppling till utredningsföreskrift U3 och bolagets förslag till slutliga villkor för utsläpp till vatten.

En biologisk-kemisk karakterisering, som just utredningsföreskrift U4 omfattar, ger underlag för bedömning av graden av miljöfarlighet av utsläpp till vatten från bolagets anläggning, belyser behovet av åtgärder för att minska utsläppets påverkan på människors hälsa och miljön samt i övrigt eventuella villkor för verksamheten. Det innebär att de slutliga villkoren som bolaget föreslagit för utsläpp till vatten först kan fastslås med utgångspunkt och beaktande av redovisningen och resultatet i utredningsföreskrift U4 som bolaget är ansvarigt för att genomföra. Länsstyrelsen anser därför att villkor för utsläpp till vatten ska utformas som provisoriska föreskrifter för ett slutligt fastställande av villkor först efter att bolaget genomfört och redovisat resultat av utredningsföreskrift U4 i gällande tillstånd. Bolaget bör dock få en tydlig tidsbegränsning för genomförandet av utredningsföreskriften U4.

Bolaget redovisar att utsläpp av PAH till vatten idag ligger under detektionsgränsen varför länsstyrelsen anser att detta inte behöver regleras i form av ett villkor. Dock bör bolaget genomföra mätningar genom den periodiska besiktningen för att kunna redovisa att utsläpp av PAH till vatten över tid fortsatt ligger på denna nivå.

*Utsläpp till luft**Gjuteriet*

Länsstyrelsen anser att slutliga villkor ska utformas som begränsningsvärden i form av månadsmedelvärden och årsmedelvärden och inte som enbart årsmedelvärden och att det också bör föreskrivas hur dessa begränsningsvärden ska kontrolleras av bolaget.

I övrigt har länsstyrelsen inget att tillägga beträffande bolagets föreslagna utsläppsnivåer till begränsningsvärden.

Övrigt

Länsstyrelsen anser att det i dagsläget inte föreligger förutsättningar för att fastslå slutliga villkor för utsläpp till luft av fluorider, stoft, svaveldioxid samt PFC från Verk 1 och Verk 2. Det är flertalet orsaker som ligger till grund för att bolaget inte kunnat lämna förslag på slutliga villkor för dessa utsläpp. Det senaste är de förväntade produktionsbegränsningar som bolaget tillkännagivit till följd av världsmarknadsläget gällande aluminium och som delvis redan genomförts under 2013 genom stängning av delar av A-hallen i Verk 2.

Länsstyrelsen anser att utredningsföreskrift U2 i sin helhet ska ges förlängd tid till det enligt bolaget föreslagna datumet, den 1 september 2016. Utredningsföreskriften ska vara oförändrad förutom att datum ändras till den 1 september 2016.

Provisorisk föreskrift P2, utsläpp till luft av svaveldioxid

Länsstyrelsen anser att det provisoriska villkoret P2 bör ligga kvar på sin nuvarande nivå, alternativt ändras något uppåt till maximalt 3,0 kg SO₂/ton framställt primäraluminium.

Under januari och februari 2014 har det totala utsläppet av SO₂ till luft legat på 2,12 respektive 2,15 kg SO₂/ton framställt primäraluminium vilket ändå tyder på att den höjning som bolaget yrkar inte kan anses motiverad.

För Verk 1 har gasreningsanläggningen först under februari 2014 återfått den status som kan förväntas. Omfattande underhållsarbeten har genomförts på bottnar i reningstorn, påfyllnad av fyllkroppar har skett och åtgärder på dysbankar och byte av droppavskiljare har vidtagits. Taket på kanalen mellan reningstorn och skorsten har också lagats. Dessa underhållsarbeten ligger också delvis till grund för de förhöjda utsläppvärdena. Det innebär att först nu föreligger förutsättningar för att bolaget ska kunna genomföra representativa mätningar.

För Verk 2 genomförde bolaget förändringar i en del av reningsanläggningen under slutet på 2013 med gott resultat. Dessa förändringar kommer att fortsätta i flera delar

av reningsanläggningen för Verk 2. Det innebär att även här finns inte förutsättningar att genomföra representativa mätningar förrän förändringarna slutförts.

Sundsvalls kommun, miljönämnden, har anfört bl.a. följande.

Utsläpp till luft:

- Miljönämnden accepterar fortsatt utredningstid till den 1 september 2016,
- utredningen ska redovisa vilka åtgärder som är möjliga att vidta för att minska utsläppen till luft samt kostnader för dessa åtgärder,
- målsättningen för föreslagna åtgärder avseende utsläppen till luft ska vara högst 0,4 kg fluor per ton producerad produkt och högst 1 kg stoft per ton producerad produkt,
- den provisorska föreskriften P2 bör inte ändras och målsättningen bör vara att bolaget senast den 31 december 2014 redovisar förslag till slutliga villkor som når ännu längre.

Utsläpp till vatten:

- miljönämnden accepterar bolagets förslag till slutliga villkor,
- miljönämnden begär att det i kontrollprogrammet förs in en punkt om regelbundet återkommande kemisk och biologisk karakterisering av processavloppsvattnet,
- tillsynsmyndigheten bör bemyndigas meddela villkor som behövs för att begränsa påverkan på miljön med anledning av vad som kommer fram vid karakterisering av processavloppsvattnet.

Miljönämndens överväganden

I redovisningen har utsläppen från verk 1 under 2006 jämförts med utsläppen vid både verk 1 och verk 2 under 2012 och 2013. 2006 var ett bra år för verk 1 med hög produktion och relativt låga utsläpp. Utsläppen under 2012 och 2013 har generellt varit väsentligt högre. Den främsta orsaken är enligt bolaget att driftsstörningarna har varit betydligt större under 2012 och 2013 vilket medfört förhöjda utsläpp. Det finns en risk att även 2014 blir ett år då förändringar i verksamheten, exempelvis att delar av produktionen tas ur drift, gör att förhållandena inte kommer att bli stabila, vilket

kan göra även utsläppsnivåerna under 2014 mindre lämpliga som underlag för slutliga villkor.

Utsläpp till luft.

Utsläpp från gjuteriet

Utsläppen har varit relativt konstanta genom åren. Medelvärdet för utsläpp av stoft under 2013 var 1,55 kg/timme fram till och med oktober. Utsläppen av fluorider var 0,36 kg/timme som medel för samma period. Dessa utsläpp utgör dock en mindre del av de sammanlagda utsläppen från smältverket. Kubal har tidigare angett att kostnaden för en reningsanläggning som minskar nivåerna ytterligare är relativt hög och att det är bättre att prioritera andra åtgärder inom smältverket.

Fluorider

År 2006 hade verk 1 0,37 kg/ton som årsmedel för totalhalten fluorid. År 2012 var utsläppen högre men fortfarande under det provisoriska riktvärdet på 0,6 kg/ton. År 2013 låg utsläppen över 0,6 kg/ton vid de båda verken. Storleken på utsläppet från verk 2 under 2013 är dock osäker på grund av svårigheten att mäta halluften.

Tidigare, innan verk 2 byggdes om till teknik med förbakade anoder, var utsläppen av fluorid avsevärda från aluminiumverket och orsakade växtskador i området kring fabriken. Ombyggnaden har lett till utsläppsminskningar av fluorider och det är angeläget att nivåerna hålls på en låg nivå.

Vid en jämförelse med aluminiumsmältverk i Norge har dock Kubal relativt höga utsläpp till luft. Det är rätt naturligt att jämföra utsläppen från Kubal mot verken i Norge med liknande processer och relativt nya utsläppstillstånd. Flera av de norska verken har villkor på högst 0,4 kg/ton totalfluorider.

PFC

Perfluorkarboner (PFC) är en blandning av kraftigt klimatpåverkande gaser som genereras vid aluminiumproduktion. Gaserna bildas i ugnarna när det inte finns tillräckligt med aluminiumoxid. Det är viktigt att undvika obalans i ugnarna och ha en kontinuerlig övervakning av processen. Utsläppen beräknas utifrån s.k. anod-effekter och Kubal och aluminiumverken i Norge saknar villkor för dessa utsläpp.

Obalans i ugnarna kostar dock i minskad produktion och Kubal arbetar kontinuerligt för att minska anodeffekterna.

Stoft

År 2006 var utsläppen av stoft 0,60 kg/ton från verk 1. Utsläppet under 2012 och 2013 har varit högre, dock sannolikt under det provisoriska riktvärdet 1,5 kg/ton vid de båda verken. Mätningarna från verk 2 under 2013 har dock varit osäkra. Som jämförelse har flera av smältverken i Norge 1,0 kg/ton som riktvärden för utsläpp av stoft.

Svaveldioxid

Miljönämnden har i två delegationsbeslut under 2013 lämnat synpunkter till mark- och miljödomstolen på begäran från Kubal om en höjning av det provisoriska riktvärdet för svaveldioxid. Miljönämnden har i separat delegationsbeslut argumenterat för att nuvarande provisoriska villkor bibehålls och att Kubal tillsammans med tillsynsmyndigheten fortsätter arbetet för att inte överskrida detta villkor tills ett slutligt villkor kan fastställas. Även om det finns risk för att riktvärdet kommer att överskridas håller miljönämnden fast vid att det kan behållas, eftersom bolaget på så sätt åläggs att fortsätta arbetet med att utreda och genomföra åtgärder för att pressa ned utsläppen.

Utsläpp till vatten

Bolaget har redovisat utsläpp till vatten under 2012 och 2013 (t.o.m. oktober). Utsläppen till vatten av suspenderade ämnen och fluorider är inte högre än utsläppen från de norska smältverken, snarare lägre. Bolaget har föreslagit slutliga villkor som miljökontoret finner rimliga: 0,5 kg fluorid per ton producerad vara respektive 0,5 kg suspenderade ämnen per ton producerad vara. Den föreslagna begränsningen innebär nästan en halvering jämfört med nuvarande provisoriska villkor för suspenderat material som ligger på 10 ton per månad.

Utsläppen av PAH till vatten är låga. Under 2013 har inga detekterbara halter uppmätts i utgående processvatten.

Yrkande på tillägg till kontrollprogrammet

Då det inte alltid är möjligt att visa ett avloppsvattens effekter i miljön genom att mäta enskilda ämnen är det angeläget att använda en metodik för att med biologiska och kemiska analyser påvisa förekomst av svårnedbrytbara, bioackumulerbara och/eller toxiska ämnen i avloppsvatten. Sådan karakterisering finns beskriven i Naturvårdsverkets handbok 2010:3, Kemisk och biologisk karakterisering av punktutsläpp till vatten. Karakterisering bör göras med viss periodicitet och särskilt då förändringar i processerna genomförts.

Tillsynsmyndigheten bör bemyndigas att besluta om eventuella villkor som kan behövas för att minska påverkan på miljön med hänsyn till vad som kommer fram vid en karakterisering.

Miljönämnden har under målets handläggning i mark- och miljödomstolen beslutat att acceptera bolagets andrahandsyrkande om förlängt utredningsvillkor U2 till den 1 september 2016, att avstyra bolagets yrkande om provisorisk föreskrift P2 gällande utsläpp till luft av svaveldioxid till förmån för nämndens yttrande i delegationsbeslut den 1 november 2013 och att i övrigt hänvisa till miljönämndens synpunkter i yttrande den 12 februari 2014.

Bakgrund

Kubikenborgs Aluminium AB lämnade i december 2013 in prövotidsredovisning gällande utsläpp till luft och vatten. Redovisningen innehöll förslag till förlängd utredningstid och yrkanden om vissa slutliga och vissa provisoriska villkor. Bolaget har därefter uppgett att minskad produktion kommer att göra det svårt att genomföra utredningar och mätningar enligt tidigare åtaganden och förslag i prövotidsredovisningen.

Utsläpp till luft avseende fluorid och stoft

Utsläpp av föroreningar till luft sker, såvitt miljönämnden uppfattat saken, på två sätt:

- Ugnsgaser samlas upp och renas i en reningsanläggning.
- Luften i hallarna släpps ut utan vidare rening genom lanterniner i taket.

Miljönämnden förordar ett villkor för utsläpp till luft som bygger på utsläpp per producerad mängd aluminium, istället för halten i utgående luft. Ett haltvillkor skulle kunna innebära att man kan öka luftflödena för att klara villkoret. Det är alltid olyckligt när prövningar och prövotidsutredningar drar ut på tiden och skjuts upp i flera omgångar. Nämnden ser dock i detta fall inga andra möjligheter än att acceptera bolagets andrahandsyrkande.

Förlängd prövotid gällande åtgärder för att minska utsläpp av svaveldioxid, PFC och kväveoxider

Miljönämnden ser inte att det finns något alternativ till att acceptera bolagets yrkande om förlängd utredningstid.

Bolaget har i bemötande anfört följande.

Utformningen av utredningsvillkoret för utsläpp till luft

I prövotidsredovisningen den 2 december 2013 framhöll bolaget att de flödesmätningar som låg till grund för redovisade utsläppsvärden var förenade med en betydande osäkerhet. Bolaget åtog sig därför att genomföra nya flödesmätningar med en mer tillförlitlig metod och på den grunden yrkade bolaget en förlängning av prövotiden för utsläpp till luft (med undantag för utsläpp av fluorid och stoft från gjuteriet). Vidare åtog sig bolaget att redovisa resultatet av de nya flödesmätningarna senast den 31 december 2014.

I inlägga den 3 mars 2014 redogjorde bolaget för den produktionsneddragning som bolaget tvingats genomföra på grund av vikande världsmarknadspriser. Bolaget förklarade då att produktionsneddragningen inneburit att de flödesmätningar som genomförs inte kommer att vara rättvisande för verksamheten i full drift. Samtidigt uppgav bolaget att produktionsneddragningen inte har några motsvarande negativa effekter på mätningarna av föroreningskoncentrationer. Av det skälet och eftersom det enligt bolaget kunde vara lämpligt att föreskriva villkor uttryckta i koncentrationer istället för kg per ton produkt, yrkade bolaget i första hand ett utredningsvillkor som innebar att bolaget under den förlängda prövotiden ska genomföra haltmätningar och redovisa dessa senast den 31 december 2014. Först i andra hand yrkade bolaget

ett utredningsvillkor avseende flödesmätningar, med en ett krav på redovisning senast den 1 september 2016. Bolaget ser stora fördelar med ett villkor uttryckt i koncentration istället för kg per ton produkt. För det första finns en betydande osäkerhet också i den nya metod för flödesmätningar som bolaget åtagit sig att tillämpa, även om osäkerheten är mindre än i den metod som tillämpats tidigare. För det andra går flödet inte att styra eftersom det är baserat på självdrag med de varma ugnarna som ”drar luften” istället för fläktar. Det finns därmed ingen möjlighet för bolaget att öka luftflödena för att minska utsläppssiffrorna så som miljönämnden beskriver. För det tredje kan ett underlag för ett villkor uttryckt i halter tas fram relativt snart, redan under 2014, vilket innebär att en ytterligare förlängning av provotiden kan undvikas.

Mot ovanstående bakgrund vidhåller bolaget sitt förstahandsyrkande.

Målsättningsvärden

De utsläppssiffror som miljönämnden anger är relevanta för nya anläggningar (jämför med NFM BREF, Final meeting TWG, BAT 69). Kubal har visserligen genomgått en omfattande ombyggnation och modernisering, men grundförutsättningar såsom bland annat byggnadernas konstruktion, ugnarnas placering tillsammans med ålder och övrig infrastruktur är inte jämförbara med en nybyggnation. För att komma ned i de värden som miljönämnden angett krävs nyinvesteringar på flera miljarder. De angivna värdena är således inte realistiska och bör därför inte föreskrivas som målsättningsvärden för den förlängda provotiden.

Regelbundet återkommande karakterisering och delegering till tillsynsmyndigheten

Som framgår av kommentarerna till länsstyrelsens yttrande nedan accepterar bolaget detta förslag.

Resultatet av den kemiska och biologiska karakteriseringen får utvisa om det finns behov att göra ytterligare sådana undersökningar eller förordna om delegering enligt miljönämndens förslag. Bolaget kommer att besvara frågan i den kommande provotidsredovisningen.

Utsläpp till vatten

Bolaget accepterar länsstyrelsens förslag avseende förlängning av provotiden och provisoriska föreskrifter.

Enligt utredningsvillkor U4 ska en laboratoriestudie genomföras då reningsanläggningarna har trimmats in under realistiska förhållanden. Då bolaget genomfört flera förändringar i reningsanläggningarna som påverkat den kemiska sammansättningen hos processvattnet har det funnits anledning att skjuta upp studien. Den senaste förändringen genomfördes under mars/april och är under utvärdering. Under förutsättning att resultaten visar på stabil och hög avskiljningsgrad kan en karakterisering genomföras efter detta. Om en stabil och hög avskiljningsgrad inte erhållits eller om fler åtgärder behöver vidtas under hösten 2014 beräknas den kemiska och biologiska karakteriseringen kunna genomföras först under våren 2015 och presenteras för länsstyrelsen sommaren 2015. Därefter kommer bolaget att tillsammans med länsstyrelsen utvärdera resultatet av undersökningen och behovet av ytterligare undersökningar. När detta arbete är klart kommer ett förslag till slutliga villkor att upprättas. Resultatet av karakteriseringen och förslaget till slutliga villkor beräknas kunna lämnas in till mark- och miljödomstolen senast den 1 september 2016.

Bolaget accepterar även att kontrollera PAH genom mätningar vid den periodiska besiktningen. Frågan bör dock inte regleras i mark- och miljödomstolens dom utan hanteras inom ramen för tillsynen.

Utsläpp till luft

Utsläppen av stoft från gjuteriet mäts under tre dygn varje månad. Då det tidigare inte har funnits villkor avseende fluorider från gjuteriet har dessa utsläpp enbart kontrollerats vid kampanjmätningar två gånger per år. Utsläppssiffrorna har dock inte varierat i speciellt stor utsträckning vid dessa mätningar. Under 2013 mättes utsläppen av fluorider vid fem tillfällen. Årsmedel för dessa mätningar var i linje med tidigare år. Däremot förekom variationer mellan de olika mätningarna. De mätningar som hittills genomförts avseende fluorider bedöms inte vara tillräckliga för att med säkerhet bedöma hur stora variationerna kan vara.

Bolaget vidhåller därför sitt yrkande om årsmedelvärden. I andra hand yrkar bolaget föreslagna årsmedelvärdena tillsammans med månadsmedelvärden som då sätts högre än de föreslagna årsmedelvärdena för att täcka in de variationer som trots allt kan förekomma. Vidare bör det preciseras att villkoret är uppfyllt om årsmedelvärdet och nio av 12 månadsmedelvärden innehålls. Motivet till denna formulering är att villkoret ska omfatta inte bara normal drift med normala variationer utan även de driftstörningar som kan förekomma. Det är också en formulering som accepterats i praxis (se bland annat Mark- och miljööverdomstolens dom den 15 maj 2012 i mål M 5077-11).

Övrigt

Länsstyrelsen har - som bolaget uppfattat det - tillstyrkt bolagets förslag till förlängning av provotiden för utsläpp till luft (exklusive utsläpp av fluorid och stoft från gjuteriet som kommenterats av länsstyrelsen i avsnittet ”utsläpp till luft från gjuteriet”). Bolaget har inga ytterligare synpunkter i denna del.

Provisorisk föreskrift P2 - utsläpp till luft av svaveldioxid

De åtgärder som genomförts i reningsanläggningarna under 2013 och 2014 har visat sig ha en mycket god effekt, och anläggningarnas avskiljningsgrad har legat på över 85 % under februari till april. Det har dock konstaterats tidigare att avskiljningsgraden alltid är bättre under de kalla vintermånaderna än under de varmare sommarmånaderna. Under februari-april har också svavelhalten i anoderna varit förhållandevis låg, under den specificerade maxhalten 1,6 %. Som bolaget tidigare beskrivit kan dock svavelhalten i anoderna variera och bedöms kunna uppgå till 1,9 %.

Med en förväntad avskiljningsgrad på cirka 80 % som då också skulle innefatta en något sämre avskiljning under sommarhalvåret, en förväntad nettoanodförbrukning på cirka 430 kg/ton aluminium med en svavelhalt på 1,9 %, blir det beräknade utsläppet av SO₂ 3,3 kg/ton.

Mot ovanstående bakgrund har bolaget justerat sitt yrkande enligt följande.
”P2. Utsläpp till luft av svaveldioxid från Verk 1 och 2 får som riktvärde och månadsmedelvärde inte överstiga 3,3 kg/ton framställt primäraluminium.”

DOMSKÄL

Bolaget har under ett flertal år utrett möjligheterna att vidta utsläpps begränsande åtgärder. På grund av vikande världsmarknadspriser har bolaget nu sett sig föranlett att genom avställning av vissa produktionsdelar reducera sin framställning av primäraluminium. Efterfrågan på bolagets produkter har också minskat betydligt de senaste åren. Minskningen av produktionen har i flera avseenden gjort det praktiskt omöjligt att mäta utsläpp på ett korrekt och rättvisande sätt. Samtidigt har bolagets ekonomiska förmåga att vidta åtgärder för minskning av utsläppen försvagats.

Den av Kubikensborg Aluminium AB bedrivna verksamheten utgör en mycket stor regional utsläpsskälla av ett flertal miljöfarliga ämnen, särskilt till luft men även i mindre grad till vatten. Det finns således goda skäl att ålägga bolaget att vidta omfattande åtgärder för att reducera utsläppen av sådana ämnen även om en stor delmängd av luftutsläppen i första hand berör Bottenhavet.

Beslut om vilka åtgärder som en verksamhetsutövare kan åläggas för reduktion av utsläpp baseras bl.a. på ett genomsnitt av hela branschens ekonomi. I förevarande fall ställer sig detta svårt eftersom Kubikensborg Aluminium AB är enda verksamhetsutövare i sitt slag i Sverige.

Mark- och miljödomstolen finner provotidsredovisningen sådan att ett slutligt villkor nu kan beslutas i enlighet med bolagets förslag vad gäller utsläpp till luft av fluorid och stoft från gjuteriet, dock med det förtydligandet att fråga är om begränsningsvärden. Detta nya villkor innebär att behov av den provisoriska föreskriften P 4 inte längre föreligger.

Länsstyrelsen har motsatt sig bolagets förslag till slutlig villkorsreglering avseende utsläpp till vatten med hänvisning till att erforderligt beslutsunderlag saknas så länge bolaget inte fullgjort sin redovisningsskyldighet enligt U4. Domstolen finner länsstyrelsens inställning befogad och även bolaget har nu accepterat fortsatt provotid. Också beträffande övriga uppskjutna frågor finner mark- och miljödomstolen, i likhet med bolaget och remissmyndigheterna, anledning till förlängda provotider.

Vad gäller de fortsatta prövotiderna finner domstolen skäligt att dessa får löpa med i stort sett samma provisoriska reglering som den nuvarande. Mark- och miljödomstolen godtar dock den av bolaget begärda justeringen av P2 avseende utsläppet till luft av SO₂ från Verk 1 och 2. Den provisoriska föreskriften P5 bör också ändras till att överensstämma med de värden som bolaget angett i sitt förslag till slutlig villkorsreglering.

Bolaget har som ovan angetts numera godtagit länsstyrelsens förslag om fortsatt prövotid beträffande utsläpp till vatten och också accepterat att utföra en biologisk - kemisk karakterisering av processavloppsvattnet under 2015. Mark- och miljödomstolen finner lämpligt att detta åtagande utformas som en komplettering av U 4 med den delegation till tillsynsmyndigheten som framgår av domslutet.

Eftersom bolaget har fullgjort sina åligganden enligt U2 och U3 kan dessa utredningsvillkor upphävas för att under den fortsatta prövotiden ersättas av i domslutet föreskrivna U 5 och U 6.

Vid utformningen av U 5 har beaktats att bolaget yrkat att utsläppsberäkningen i framtiden ska baseras på ett haltvillkor som är beroende av flödet av gas i ugnarna. Mark- och miljödomstolen finner därför skäligt att utsläppen under en övergångstid mäts i enlighet därmed. Samtidigt bör bolaget i vart fall under ett år också mäta och beräkna utsläppen i enlighet med de förutsättningar som tidigare utredningsvillkor reglerat för att mark- och miljödomstolen och remissmyndigheterna ska få ett så gott underlag som möjligt vid sin bedömning av bolagets förslag till nya villkor

Såvitt avser U 6 bör detta utredningsvillkor utformas i enlighet med bolagets andrahandsyrkande, d.v.s. omfatta ytterligare flödesmätningar och en utvärdering av vidtagna åtgärder för minskade utsläpp till luft av svaveldioxid och PFC från Verk 1 och 2.

Mark- och miljödomstolen delar bolagets uppfattning att mätning av PAH inte bör regleras i denna dom utan genom bestämmelser i kontrollprogrammet.

HUR MAN ÖVERKLAGAR, se **bilaga 1** (DV425)

Överklagande senast den 10 april 2015. Prövningstillstånd krävs.

På mark- och miljödomstolens vägnar

Göran Simonsson

I domstolens avgörande har deltagit rådmannen Göran Simonsson, ordförande, och tekniska rådet Ove Eriksson.

SVERIGES DOMSTOLAR

ANVISNING FÖR HUR MAN ÖVERKLAGAR - DOM I MÅL DÄR MARK- OCH MILJÖDOMSTOLEN ÄR FÖRSTA INSTANS

Den som vill överklaga mark- och miljödomstolens dom ska göra detta skriftligen. **Skrivelsen ska skickas eller lämnas till mark- och miljödomstolen.** Överklagandet prövas av Mark- och miljööverdomstolen vid Svea hovrätt.

Överklagandet ska ha kommit in till mark- och miljödomstolen **inom tre veckor** från domens datum. Sista dagen för överklagande finns angiven på sista sidan i domen.

Har ena parten överklagat domen i rätt tid, får också motparten överklaga domen (s.k. **anslutningsöverklagande**) även om den vanliga tiden för överklagande har gått ut. Överklagandet ska också i detta fall skickas eller lämnas till mark- och miljödomstolen och det måste ha kommit in till mark- och miljödomstolen **inom en vecka** från den i domen angivna sista dagen för överklagande. Om det första överklagandet återkallas eller förfaller kan inte heller anslutningsöverklagandet prövas.

För att ett överklagande ska kunna tas upp krävs att Mark- och miljööverdomstolen lämnar **prövningstillstånd**. Det görs om:

1. det finns anledning att betvivla riktigheten av det slut som mark- och miljödomstolen har kommit till,
2. det inte utan att sådant tillstånd meddelas går att bedöma riktigheten av det slut som mark- och miljödomstolen har kommit till,
3. det är av vikt för ledning av rättstillämpningen att överklagandet prövas av högre rätt, eller
4. det annars finns synnerliga skäl att pröva överklagandet.

Om prövningstillstånd inte meddelas står mark- och miljödomstolens avgörande fast. Det är därför viktigt att det klart och tydligt framgår av överklagandet till Mark- och miljööverdomstolen varför klaganden anser att prövningstillstånd bör meddelas.

Skrivelsen med överklagande ska innehålla uppgifter om:

1. den dom som överklagas med angivande av mark- och miljödomstolens namn samt datum för domen och målnummer,
2. den ändring av mark- och miljödomstolens dom som klaganden vill få till stånd,
3. grunderna (skälen) för överklagandet och i vilket avseende mark- och miljödomstolens domskäl enligt klagandens mening är oriktiga,
4. de omständigheter som åberopas till stöd för att prövningstillstånd ska meddelas, samt
5. de bevis som åberopas och vad som ska styrkas med varje bevis.

Har en omständighet eller ett bevis som åberopas i Mark- och miljööverdomstolen inte lagts fram tidigare, ska klaganden förklara anledningen till omständigheten eller beviset inte åberopats i mark- och miljödomstolen. **Skriftliga bevis** som inte lagts fram tidigare ska ges in samtidigt med överklagandet. Vill klaganden att det ska hållas ett förnyat förhör eller en förnyad syn på stället, ska han eller hon ange det och skälen till detta. Klaganden ska också ange om han eller hon vill att motparten ska infinna sig personligen vid huvudförhandling i Mark- och miljööverdomstolen.

Skrivelsen ska vara undertecknad av klaganden eller hans/hennes ombud.

Om ni tidigare informerats om att **förenklad delgivning** kan komma att användas med er i målet/ärendet, kan sådant delgivningssätt också komma att användas med er i högre instanser om någon överklagar avgörandet dit.

Ytterligare upplysningar lämnas av mark- och miljödomstolen. Adress och telefonnummer finns på första sidan av domen.